

Lørdag 09.02.2019

Berlingske |

[KRONIKKER](#)

Professor i strafferet: Naturligvis kan vi kriminalisere »psykisk vold« – og det kan let føres ud i livet

Justitsministerens forslag til en kriminalisering af såkaldt »psykisk vold i nære relationer« har skabt en del debat. Men lovgivningen kan nemt gennemføres, og der vil være stor signalværdi i et forbud.

Set i lyset af problemets udbredelse er der god grund til at kriminalisere psykisk vold i nære relationer, som justitsministeren har foreslået.
Foto: Iris

Justitsministeren fremsatte 9. januar et [lovforslag](#) til en ny selvstændig bestemmelse om kriminalisering af såkaldt »psykisk vold i nære relationer«. Dette har givet anledning til en [hel del polemik](#), som dels knytter sig til uklarhederne i forslaget, dels er vendt mod overhovedet at gøre sådanne uoverensstemmelser mellem nærtstående til et strafferetligt anliggende. I lyset af alt foreliggende om problemets udbredelse må det imidlertid helt grundlæggende betragtes som såre velbegrunderet at indføre en bestemmelse af den art. En sådan kriminalisering kendes allerede i forskellige udformninger fra vore nærmeste nabolande. Derimod er der god grund til at klargøre bestemmelsens rækkevidde, så langt som de sproglige muligheder nu engang tillader.

Efter lovforslaget skal der lige foran straffelovens voldsparagraffer som ny § 243 indsættes en bestemmelse med følgende ordlyd:

»§ 243. Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.«

Nogle af udtrykkene i lovudkastet kan give anledning til unødigt tvivl og usikkerhed, hvilket dels kan modvirke en effektiv retshåndhævelse, dels vil kunne udsætte forurettede for unødigt krænkelser under sagens behandling hos politi og domstole. Ordlyden i en ny bestemmelse og placeringen af denne i straffeloven vil i den forbindelse selvsagt være af en vis betydning. Det må dog forventes, at politiets virksomhed på området vil være afhængig af helt andre faktorer end lovbestemmelsens ordlyd, herunder politisk fokus og interne prioriteringer. Dette betyder dog ikke, at den sproglige udformning af bestemmelsen er uden praktisk relevans. Gennemslagskraften af en selvstændig kriminalisering kan således til dels bero på, hvilke begreber der anvendes i selve bestemmelsen, samt hvor i loven denne står.

»Begrebet »psykisk vold« har på det seneste vundet indpas i dagligsproget, på det sociale område og i den offentlige debat. Alligevel er det næppe særligt hensigtsmæssigt at anvende dette udtryk i lovgivningsmæssig sammenhæng.«

Begrebet »psykisk vold« har på det seneste vundet indpas i dagligsproget, på det sociale område og i den offentlige debat. Alligevel er det næppe særligt hensigtsmæssigt at anvende dette udtryk i lovgivningsmæssig sammenhæng. Traditionelt forbindes »vold« med et legemsangreb, en fysisk legemskrænkelser. Sådan er opfattelsen formentlig både blandt fagfolk og i almenheden.

Frem for at knytte den nye bestemmelse sammen med voldsparagrafferne ville det være formålstjenligt at placere den i straffelovens kapitel om fredskrænkelser. Efter ophævelsen i 2012 af den tidligere bestemmelse om tilhold er der en ledig plads i § 265. Her ville bestemmelsen komme til at stå lige foran § 266 om alvorlige trusler, hvilket ville indebære en formålstjenlig indholdsmæssig sammenkædning, der kunne bidrage til forståelsen af den nye bestemmelses indhold og afgrænsning.

Hent inspiration fra Sverige eller Norge

Hvis bestemmelsen placeres i § 265, kan der hentes inspiration fra den bestemmelse i den svenske Brottsbalk, der handler om »grov fridskränkning« (BrB 4 kap § 4 a). Det svarer i det væsentlige til lovforslagets fokus på groft »forulempende« adfærd.

Alternativt forslag 1:

»§ 265. Med bøde eller fængsel indtil 3 år straffes den, som i oftere gentagne tilfælde groft forulemper en nuværende eller tidligere nærtstående med truende, forhånende eller nedværdigende handlinger.«

Hvis det fastholdes, at den nye bestemmelse skal stå i § 243, kunne det overvejes i stedet for begrebet »psykisk vold« at anvende begrebet »mishandling«, for eksempel sådan som det kendes i den norske straffelov (»mishandling i nære relasjoner«, §§ 242-243) eller i sammensætninger som »psykisk mishandling« eller »psykisk overgreb«.

Alternativt forslag 2:

»§ 243. Med bøde eller fængsel indtil 3 år straffes den, som gør sig skyldig i grov psykisk mishandling ved i oftere gentagne tilfælde at udsætte en nuværende eller tidligere nærtstående for truende, forhånende eller nedværdigende handlinger.«

Efter lovforslaget kræver strafansvar, at gerningspersonens adfærd er »egnet til utilbørligt at styre den anden«. Dette kan give anledning til ganske megen tvivl og dermed til modforestillinger og anfægtelser i konkrete sager. Uanset at der ikke er krav om, at virkningen faktisk skal være indtrådt i det konkrete tilfælde, kan det forventes, at en forsvarer typisk vil gøre gældende, at tiltaltes adfærd ikke ville kunne anses som egnet til at være styrende. I den forbindelse vil det kunne blive ganske belastende for den forurettede at skulle redegøre for, hvordan vedkommende oplevede og reagerede på gerningspersonens forulempelser. Det ville være formålstjenligt helt at udelade denne passus af deliktsbeskrivelsen. Det afgørende må være, om

gerningspersonens handlinger i sig selv objektivt set og tilstrækkelig klart overskrider visse grænser. En sådan lovgivningsteknik kendes i andre sammenhænge, hvor bestemmelser ikke foreskriver noget om den strafbare handlingens egnethed til at virke krænkende, men alene beskriver selve handlingens karakter.

»Strafferetten er ikke noget universalmiddel til løsning af alle mellemmenneskelige konflikter og problemer; men man skal ikke underkende signalværdien af kriminaliseringer.«

I forbindelse med høringen over det lovudkast, som ministeriet fremlagde forud for fremsættelsen af selve lovforslaget, sendte jeg 14. december 2018 nogle bemærkninger til Justitsministeriet. Nogle af mine forslag er tilsyneladende afspejlet i ministerens lovforslag. Som debatten har vist, er der god grund til også at overveje en yderligere klargørelse af straffebestemmelsens nærmere afgrænsning. Under alle omstændigheder vil man dog med god grund kunne forlade sig på, at politi, anklagemyndighed og domstole nok skal vise sig i stand til at frasortere sager, som ikke er strafværdige. Problemet vil nok snarere vise sig at være det modsatte, nemlig at myndighederne vil være meget tilbageholdende med at tage en bestemmelse som den foreslåede i anvendelse. Alligevel vil det være rigtigt at indføre den, da det må forventes, at den vil kunne få en positiv holdningsdannende effekt. Strafferetten er ikke noget universalmiddel til løsning af alle mellemmenneskelige konflikter og problemer; men man skal ikke underkende signalværdien af kriminaliseringer, der mere eller mindre tydeligt markerer grænserne for, hvad der er samfundsmæssigt acceptabelt.
